Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 529041

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	01 september 2008
Kadaster deel/nr	82725/145

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Heiloo	Heiloo	Noord-Holland

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Heiloo	

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	B			47
Heiloo	B			2943
Heiloo	A			4098
Heiloo	A			39
Heiloo	B			91
Heiloo	A			130
Heiloo	A			5406
Heiloo	A			127
Heiloo	A			4666
Heiloo	A			117
Heiloo	A			1011
Heiloo	B			1583
Heiloo	A			2
Heiloo	B			334
Heiloo	A			5228
Heiloo	A			635
Heiloo	B			436
Heiloo	B			2853

* *Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
** *Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	A			118
Heiloo	A			102
Heiloo	A			633
Heiloo	F			567
Heiloo	F			99
Heiloo	A			100
Heiloo	A			111
Heiloo	F			96
Heiloo	B			3147
Heiloo	B			43
Heiloo	A			123
Heiloo	A			5128
Heiloo	B			2940
Heiloo	A			7470
Heiloo	A			5291
Heiloo	B			335
Heiloo	A			654
Heiloo	B			3184
Heiloo	A			2706
Heiloo	B			3077
Heiloo	A			6116
Heiloo	B			90
Heiloo	B			3186
Heiloo	A			1548
Heiloo	A			103
Heiloo	A			1547
Heiloo	A			4667
Heiloo	F			220
Heiloo	F			85
Heiloo	A			125
Heiloo	A			2488
Heiloo	A			1013
Heiloo	A			645
Heiloo	F			95

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	A			112
Heiloo	B			563
Heiloo	A			8
Heiloo	A			7472
Heiloo	B			3223
Heiloo	A			6578
Heiloo	B			3185
Heiloo	A			3
Heiloo	A			1072
Heiloo	A			1006
Heiloo	A			1565
Heiloo	A			1556
Heiloo	A			115
Heiloo	A			631
Heiloo	F			97
Heiloo	A			5159
Heiloo	F			93
Heiloo	A			7515
Heiloo	A			659
Heiloo	B			3222
Heiloo	A			187
Heiloo	A			5
Heiloo	A			6676
Heiloo	F			87
Heiloo	A			40
Heiloo	B			3181
Heiloo	B			1311
Heiloo	A			1071
Heiloo	B			509
Heiloo	A			7474
Heiloo	A			1554
Heiloo	B			940
Heiloo	A			2997
Heiloo	A			104

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	A			2704
Heiloo	B			3151
Heiloo	A			128
Heiloo	B			1574
Heiloo	F			414
Heiloo	A			109
Heiloo	B			873
Heiloo	A			1014
Heiloo	A			640
Heiloo	F			139
Heiloo	A			5647
Heiloo	A			1559
Heiloo	B			3082
Heiloo	B			508
Heiloo	B			2938
Heiloo	F			92
Heiloo	A			643
Heiloo	A			5523
Heiloo	B			2942
Heiloo	B			2766
Heiloo	A			1063
Heiloo	B			2939
Heiloo	A			636
Heiloo	A			129
Heiloo	A			639
Heiloo	A			1550
Heiloo	A			4006
Heiloo	B			60
Heiloo	A			2999
Heiloo	A			7469
Heiloo	B			3187
Heiloo	B			2897
Heiloo	A			1012
Heiloo	A			59

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	B			3149
Heiloo	A			8303
Heiloo	B			2764
Heiloo	A			132
Heiloo	A			1552
Heiloo	A			58
Heiloo	A			6996
Heiloo	B			3182
Heiloo	A			2486
Heiloo	B			2172
Heiloo	A			634
Heiloo	B			33
Heiloo	A			651
Heiloo	B			2941
Heiloo	A			114
Heiloo	A			4095
Heiloo	A			1249
Heiloo	F			102
Heiloo	A			4716
Heiloo	B			1582
Heiloo	B			3078
Heiloo	F			89
Heiloo	A			116
Heiloo	A			97
Heiloo	A			4094
Heiloo	A			52
Heiloo	B			59
Heiloo	B			216
Heiloo	A			7699
Heiloo	A			96
Heiloo	F			1446
Heiloo	A			5292
Heiloo	A			7471
Heiloo	A			637

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	A			105
Heiloo	B			1452
Heiloo	A			48
Heiloo	A			1007
Heiloo	A			5127
Heiloo	A			64
Heiloo	A			95
Heiloo	F			82
Heiloo	A			107
Heiloo	A			7
Heiloo	A			131
Heiloo	A			6675
Heiloo	A			7475
Heiloo	A			644
Heiloo	A			99
Heiloo	B			1472
Heiloo	A			638
Heiloo	A			1010
Heiloo	A			642
Heiloo	A			2490
Heiloo	A			625
Heiloo	F			86
Heiloo	B			2273
Heiloo	A			93
Heiloo	F			100
Heiloo	F			98
Heiloo	B			3079
Heiloo	A			4665
Heiloo	A			4087
Heiloo	B			2894
Heiloo	F			91
Heiloo	F			94
Heiloo	A			42
Heiloo	F			219

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	A			7473
Heiloo	A			1248
Heiloo	F			81
Heiloo	B			2324
Heiloo	A			1555
Heiloo	A			181
Heiloo	B			945
Heiloo	A			7514
Heiloo	A			110
Heiloo	A			169
Heiloo	B			2981
Heiloo	F			90
Heiloo	A			6580
Heiloo	A			124
Heiloo	B			336
Heiloo	A			106
Heiloo	A			1005
Heiloo	B			45
Heiloo	A			2996
Heiloo	A			5646
Heiloo	B			3081
Heiloo	A			5158
Heiloo	A			108
Heiloo	B			1471
Heiloo	B			3180
Heiloo	A			177
Heiloo	A			167
Heiloo	A			1067
Heiloo	A			4097
Heiloo	A			4096
Heiloo	A			126
Heiloo	A			2998
Heiloo	A			47
Heiloo	F			101

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Heiloo	F			84
Heiloo	A			1553
Heiloo	B			286
Heiloo	B			3183
Heiloo	B			53
Heiloo	A			98
Heiloo	A			101
Heiloo	B			3224
Heiloo	A			1065
Heiloo	A			51
Heiloo	A			63
Heiloo	F			88
Heiloo	A			1062
Heiloo	A			1549
Heiloo	F			83
Heiloo	B			562

*Omschrijving***

Onderdeel 2

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG, XVIII en later. De buitenplaats Nijenburg heeft een vroeg 18e eeuwse symmetrische aanleg van grootse allure: ondanks de gedeeltelijke verlandschappelijking van de vroege 19e eeuw is de ruime barokke opzet nog geheel aanwezig. Huis en parkaanleg dateren van 1709-1710, evenals de Herculesbeelden; vanuit het huis loopt een lange en brede zichtlaan naar het noordwesten. De huisplaats wordt omgeven door een vierkante gracht met zijden van 200 m. De in het barokke concept nagestreefde specifieke verbinding van het huis en het park van de Nederlandse buitenplaats rond 1700, door middel van een hiërarchische structuur van hoofd- en dwarsassen, vertoont bij Nijenburg een in Nederland unieke kosmologische meerwaarde: bij de aanvang van de zomer op 21 juni verlicht de ondergaande zon de gehele zichtlaan (Westerlaan) en de centraal in het huis gelegen hal. De zuidwest-noordoost lopende Kennemerstraatweg is in de loop der tijden een zeer drukke verkeersader geworden, die het complex in sterke mate in tweeën deelt; aan de noordwestzijde van de straatweg ligt het Heilooër bos met de zichtlaan (Westerlaan), andere oude laan- en wegtracés en de Kattenberg; aan de andere zijde van de straat liggen de omgrachte huisplaats en enkele boscomplexen en lanen, alsmede het koetshuis en de portierswoning; de huisplaats herbergt symmetrische vijverpartijen, moestuinen met tuinmuren en de Herculesbeelden; twee bruggen over de gracht geven toegang tot de huisplaats. In de vroege 19de eeuw onderging het park een wijziging in landschapsstijl, zoals gezegd met behoud van de oudere barokke opzet van het park. Deze vroeg 19de-eeuwse aanleg in landschapsstijl is herkenbaar gebleven in de beplanting en in het padenpatroon in het Heilooër bos en in de aan de huisplaats

grenzende boscomplexen. Aan het verloop van de wandelpaden in de boscomplexen kan worden vastgesteld dat vanaf deze tijd niet alleen de doorzichten in het park zelf werden geschapen, maar ook op het open land aan de oost- en zuidoostzijde en op het open land en duinen aan de west- en noordwestzijde: deze doorzichten vormen een onderdeel van de aanleg. De aanleg bestaat uit:

a. het Heilooër bos en het aan de over(west-)zijde van de spoorbaan gelegen Overbos

b. de huisplaats

c. bospercelen

d. lanen

e. weilanden

Ad a.: het aan de noordwestkant van de Kennemerstraatweg gelegen deel van het park, het Heilooërbos en ten westen van de spoorbaan het Overbos, is sinds de aanleg ervan openbaar gebied; er lopen fiets- en wandelpaden, voor een deel over oude tracés. Het belangrijkste structuurbepalende element van dit bos is de Westerlaan, de zichtas vanuit het huis, XVIIIa, loodrecht op de straatweg: een brede en bijna een kilometer lange grasbaan aan beide kanten beplant met dubbele rijen beuken, die iets verhoogd staan ten opzichte van het grascunet en ongeveer ter hoogte van het midden door een rondeel onderbroken; sinds de aanleg van de spoorbaan in de 19de eeuw werd het zicht door de laan ten dele doorbroken; de as zet zich voort ten westen van de spoorbaan; laatstgenoemde deel van de aanleg met aan weerszijden bos met wandelpaden, heet sindsdien het Overbos; het Heilooër bos bestaat voornamelijk uit oud opgaand loofhout, doorsneden door slingerende wandelpaden en hier en daar een open ruimte; langs de straatweg een klein rechthoekig weiland; tegenover de noordelijke oprijlaan (zie onder d.) ligt een kleine steile heuvel met een oude linde, de zogenaamde Kattenberg, volgens de overlevering omstreeks 1707 met het uitgegraven materiaal van de vijvers van Nijenburg opgeworpen.

Ad b.: de huisplaats is omgeven door een vierkante gracht, XVIIIa, die zowel aan de voor- als achterzijde van het symmetrisch geplaatste huis en in de as ervan naar binnen stulpt, aan de voorzijde als brede gracht (te zien als verlenging van de Westerlaan), naar het huis toe vijvervormig breder wordend, aan de achterzijde, ook symmetrisch als tweetandige vork het achterhuis als het ware omarmend; direct voor het huis langs loopt een pad (het verlengde van de Torenlaan: zie onder d.), dat via een brug (zie onder 5) over de noordoost-arm en de zuidwest-arm van de gracht overgaat in respectievelijk de noordelijke en de zuidelijke oprijlaan. Schuin achter het huis liggen ter weerszijden de beide deels nog ommuurde moestuinen/boomgaarden in de oosthoek en zuidhoek van de gracht: de noordtuin is nu als kleine wei in gebruik, de zuidtuin heeft een jonge aanplant met fruitbomen. Aan de noordwestkant van het pad langs het huis liggen ter weerszijden van de vijver oude loofhoutbosjes met slingerpaadjes, het noordelijke wordt Beukenplein genoemd, het zuidelijke Dennenplein.

Ad c.: er liggen langs de straatweg drie bospercelen: het Sterrenbos (ten noorden van de huisplaats) en het Engelschewerk (ten zuiden van de huisplaats). In het Sterrenbos zijn nog enkele stukken rechte laan te herkennen; het Engelschewerk heeft nog het vrijwel intacte slingerend padenstramien uit de periode 1816-1821 en werd waarschijnlijk door de aan de familie Van Foreest verwante Leonard van Delen ontworpen. Van Delen had zowel een landmeetkundige als militaire achtergrond. In dit deel, dat ook wel het Delensbos werd genoemd, werd rond 1800 een openluchttheater, genaamd Comédie, aangelegd. De lichte terreinverhoging met rond grasveld in de zuidhoek van het Engelschewerk met uitzicht op de weilanden aan de oostzijde houdt de herinnering aan de oorspronkelijk hier gelegen batterij levend. Voorts ten noorden van het Sterrenbos een strook parkbos genaamd de Zondagskrocht uit de 19de eeuw met

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

een tracé van slingerpaden, die de wandelaar uitzicht bieden over het open land aan de oostzijde.

Ad d.: vanaf de straatweg geven twee oprijlanen toegang tot de huisplaats; onder een haakse bocht sluiten zij, over de twee bruggen, aan op het pad, dat langs het huis, evenwijdig aan de voorgevel, loopt; de twee oprijlanen lopen evenwijdig onmiddellijk naast de noordoostelijke en zuidwestelijke grachtarm; ze zijn onregelmatig beplant met zowel eik als beuk en hebben een puinverharding. De Torenlaan is het verlengde in noordoostelijke richting van het pad voor het huis; de laan is gericht op de toren van de Waag te Alkmaar.

Ad e.: de weilanden ten oosten van het huis zijn in het complex opgenomen om vrij uitzicht vanuit en naar het huis en de tuinen te garanderen.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG van de buitenplaats Nijenburg is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;

- vanwege de hoge mate van gaafheid van de vroeg-18e -eeuwse geometrische structuur;

- vanwege de 19de-eeuwse parkaanleg in landschapsstijl;

- vanwege de hoge architectonische waarden, met name van de plattegrond.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Historische aanleg